

Grote luister- en kijkdichtheid in 1962

Op de Nederlandse radio, als wel via de Nederlandse televisie werd er in de maand november 1962 optimaal belangstelling getoond door de Nederlandse luisteraars en kijkers. Allereerst was er het programma dat historisch als 'Open het Dorp' de geschiedenis is ingegaan. Een enorme succesvolle inzamelingsactie voor een van de vele goede doelen, die werd georganiseerd onder auspiciën van de AVRO. Het was het eerste grote geldinzamelingprogramma op de Nederlandse televisie. De bedoeling van 'Open het Dorp' was om veel geld in te zamelen voor het bouwen van een woonwijk en zorginstelling voor gehandicapten.

Met de miljoenen, die werden binnengehaald, werd deze woonwijk en zorginstelling later dan ook gesticht en kreeg als naam 'Het Dorp' te Arnhem mee. De uitzending via de zendtijd van de AVRO, via de televisie, vond plaats op 26 en 27 november 1962 en duurde in totaal drieëntwintig uren. Het programma werd tegelijkertijd eveneens via de radio uitgezonden. Alom is bekend dat het programma door Mies Bouwman deels werd gepresenteerd en zij bij een groot deel van het Nederlandse volk ter stond op handen werd gedragen.

De televisieregie van dit legendarische programma was in handen van Theo Ordeman. Tijdens de uitzending traden meer dan vierhonderd artiesten op, onder wie de cabaretier Wim Kan, die op het podium via de telefoon honderdduizend gulden wist los te praten bij rijke landgenoten. Nederlanders die niet in staat waren hun bijdrage zelf naar Mies Bouwman in het RAI complex in Amsterdam te brengen kregen volop de gelegenheid hun gift in hun eigen omgeving weg te brengen. Daartoe werden de deuren van duizenden winkels geopend om daar de financiële bijdragen heen te brengen. In totaal brachten de Nederlandse televisiekijkers 21.192.000 gulden bijeen.

De initiatiefnemer voor dit programma was de medicus Arie Klapwijk (1921-2008). Hij was later waarnemend directeur van 'Het Dorp' en

tevens voorzitter van de Stichting Het Dorp, die enkele jaren later werd gesticht. Na zijn opleiding begon Arie Klapwijk zijn medische loopbaan in het revalidatiecentrum 'De Hoogstraat' in Leersum. In latere jaren werd hij directeur van de Johanna Stichting, dat van naam veranderde naar 'Het Johanna Kinderfonds'. De Johanna Stichting werd opgericht in december 1900 als tehuis voor gebrekkigen en mismaakten. Een van de oprichtsters en naamgever van de Stichting was Johanna van Ness. De statutaire doelstelling van het Johanna Kinderfonds is het stimuleren en subsidiëren van initiatieven die tot doel hebben om mensen met een lichamelijke beperking als gevolg van een aandoening van hersenen, zenuwen, botten en spieren, tot de leeftijd van 30 jaar een volwaardige plaats in de maatschappij te geven.

The collage consists of several newspaper clippings. At the top left is a Dutch clipping from 'SUNDAGS-EXPRESSEN' dated Sunday, December 2, 1962, with the headline 'Ganz Holland war im Spendentau mel' and sub-headline 'turmflut von Gaben für „Das Dorf“ vor der Fernsehkamera'. Below it is another Dutch clipping with the headline 'Längsta TV-natten gav invalidby 15 miljon'. To the right is a Swedish clipping from 'SUNDAGS-EXPRESSEN' with the headline 'Längsta TV-natten gav invalidby 15 miljon'. In the center is a large English clipping from 'ZIP' with the headline 'Today's most heart-warming story ZIP GOES A MILLION'. To the right of that is another English clipping from 'SUNDAY EXPRESS' with the headline 'A nation goes wild with GIVING'. Below the 'ZIP' clipping is a Dutch clipping with the headline 'Schlaflose-Nacht mit Fräulein Mies'. To the right of that is a Dutch clipping with the headline 'Marathon-Sendung begann mit Pau und endete mit 10 Millionen Spend'. Below the 'Schlaflose-Nacht' clipping is a Greek clipping with the headline '12.000.000 ΑΤΟΜΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑ ΧΡΥΣΗ ΜΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ'. To the right of that is a Dutch clipping with the headline 'Dygnslångt artistprogram gav 15 milj till invalidby'. Below the Greek clipping is another Dutch clipping with the headline '27 timers uavbrutt sending innbrakte 52 millioner kroner'. To the right of that is a Dutch clipping with the headline 'Marathon-Sendung begann mit Pau und endete mit 10 Millionen Spend'. At the bottom right is an English clipping from 'SUNDAY EXPRESS' with the headline 'A nation goes wild with GIVING'.

Rond 1960 ontstond het plan om in de buurt van de vestiging van het revalidatiecentrum van de stichting in Arnhem een dorp te stichten speciaal voor minder-validen met een blijvende handicap. Om ideeën

op te doen voor revalidatiemethoden bezocht Klapwijk onder meer revalidatiecentra in de Verenigde Staten. Op 26 en 27 november 1962 presenteerde Klapwijk samen met Mies Bouwman de 23 uur durende televisie-uitzending van de inzamelingsactie 'Open het Dorp',

Klapwijk was tot mei 1964, toen het administratiegebouw gereed kwam, waarnemend directeur van Het Dorp. Hij legde deze functie neer om zich weer te richten op zijn medische en leidinggevende taken bij de Johanna Stichting. Klapwijk zette zich voortdurend in voor een gelijkwaardige positie voor mensen met een handicap. Hij was ook een promotor van de gehandicaptensport. Als initiatiefnemer van Het Dorp werd hij wereldwijd uitgenodigd om spreekbeurten te houden. Hij overleed in een ziekenhuis in Ede op 86-jarige leeftijd. Voor zijn werk werd Klapwijk herhaaldelijk onderscheiden. Hij was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, Officier in de Orde van Oranje-Nassau, Drager van het Mobilisatie-Oorlogskruis en Officier in de Orde van de Dannebrog en Ereburger van Het Dorp te Arnhem.

Onder de vele Nederlanders, die persoonlijk naar de uitzendlocatie kwamen, was ook de toenmalige programmaleider van Radio Veronica, Tony Vos, die namens de directie van Radio Veronica een genereus gebaar mocht maken. Hij vertelde aan Arie Klapwijk en Mies Bouwman dat gedurende de daarop volgende periode maandelijks door de directie van het radiostation een bedrag van f 10.000,-- beschikbaar zou worden gesteld aan 'Open het Dorp', als onderdeel van de reclameomzet van Veronica, hetgeen in totaal een bedrag van f 140.000,-- werd. De directie van Veronica sloeg daarmee een goede slag want het was dat etmaal de één na grootste gift die ter beschikking van de organisatie 'Open het Dorp' werd gesteld.

Dr. Arie Klapwijk wist, bij het overdragen van de gift, zijn gevoel voor het radiostation uit te dragen door de volzin: "Ik luister graag naar Veronica" uit te spreken. Mies Bouwman stelde: "Is het niet heerlijk, dat wij althans op een dag alleen maar aan een dorp bouwen met zijn allen en alle zuiltjes vergeten!" De Volkskrant had de

volgende ochtend de volgende opmerking: 'Hebt U overigens ook zo genoten van de gratis reclame die gisteren de AVRO heeft gemaakt voor Radio Veronica? Het is sportief van deze omroep, al konden zij het niet helpen.'

De volgende dag, 28 november, werd bekend dat Prinses Wilhelmina, de voormalige koningin op 82-jarige leeftijd was komen te overlijden. Let wel, dit gebeurde in de tijd dat we in Nederland slechts één televisienet en twee officiële radionetten hadden. Wilhelmina overleed te Apeldoorn waar ze de laatste jaren van haar leven doorbracht op Paleis het Loo. Ze was Koningin van ons land tussen 1898 en 1948. Een halve eeuw, wat een enorm lange regeringsperiode was.

Prinses Wilhelmina Helena Pauline Maria van Oranje Nassau werd op 31 augustus 1880 geboren in Den Haag. Na de dood van Koning Willem III in 1890 werd ze op 10-jarige leeftijd koningin. Wel onder het regentschap van haar moeder Emma. Op 5 september 1898 werd ze in Amsterdam officieel als Koningin ingehuldigd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vluchtte ze naar Engeland waarvandaan ze het land bleef regeren. Dit deed ze onder andere door het Nederlandse volk via de radio meerdere malen toe te spreken. In 1948 besloot ze om Juliana als troonopvolgster aan te wijzen. Wilhelmina leed onder andere aan bronchitis en ze was erg vermoeid. De regering wilde moeilijk meewerken maar uiteindelijk deed de Koningin afstand van de troon op 4 september 1948.

Via Hilversum 1 en Hilversum 2 werd terstond een programma van nationale rouw met treurmuziek opgestart en werden de luisteraars, via de nieuwsbulletins op de hoogte gehouden van de meest recente ontwikkelingen. Zo werd bekend gemaakt dat de bevolking welkom was op ondermeer Paleis Huis ten Bosch, in Den Haag, voor het ondertekenen van een condoleanceregister. Talrijk was het aantal Nederlanders dat op deze manier afscheid nam van de voormalige

vorstin. Maar ook vele Indische landgenoten lieten blijken hoe belangrijk Wilhelmina was geweest in moeilijke tijden.

In de middag kwam Prinses Irene, per vliegtuig, aan op Schiphol om zich bij haar familie te voegen. Ook haar oudere zus Beatrix brak een reis, naar het Verre Oosten, af en werd op Schiphol na aankomst uit Tokio opgewacht door haar ouders, Koningin Juliana en Prins Bernhard. Terwijl de leden van de Koninklijke familie rond kwart over negen die ochtend Schiphol verlieten, stonden al duizenden in de rij om tijdens een rouwdefilé afscheid te nemen van de gestorven Prinses Wilhelmina.

De volgende dag werd ze overgebracht, in een witte lijkwagen, naar het Paleis Lange Voorhout in Den Haag, waar nog eens duizenden afscheid konden nemen. Het een en ander werd via berichtgeving in het nationale programma op de radio bekend gemaakt. Uiteindelijk werd Wilhelmina een laatste rustplaats gegund in het familiegraf van de Oranjes in de Grote Kerk te Delft. En uiteraard stonden vele Nederlanders stil bij het lange regeringsleven van de overleden voormalige vorstin die ook vele malen vanuit Engeland via Radio Oranje haar bevolking moed had ingesproken en door het leven zou gaan als 'Moeder des Vaderlands'.

Maar hoe ging het één en ander, die bewuste 28ste november 1962, via Radio Veronica. Programma's werden immers dagen vooraf opgenomen en per pendelboot naar het zendschip Borkum Riff gebracht om door de dienstdoende technici aan boord te worden afgedraaid. Aan boord sprak één van de technici spotjes in, die deels regelmatig waren te beluisteren: "Dit is Radio Veronica op de 192 meter. In het verband met het overlijden van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Wilhelmina, zullen wij in het teken van de Nationale Rouw onze uitzendingen voor de verdere dag staken." Een spotje met een duur van 21 seconden, dat bewaard is gebleven in het persoonlijke archief van de auteur.

Een tweede spot luidde als volgt: "Dit is Radio Veronica op de 192 meter. In verband met het overlijden van Prinses Wilhelmina zullen

wij in het teken van Nationale Rouw onze uitzendingen voor de verdere dag staken." Of men inderdaad uit de ether is gegaan is niet te traceren via een opname die door iemand die ochtend van Radio Veronica is gemaakt. Ons resten slechts de voornoemde spots, die ooit tevoorschijn kwamen uit een groot aantal bananendozen, dat lag opgeslagen onder een kamervloer in het Noord Hollandse Rading, ten huize van de voormalige deejay Klaas Vaak.

In een niet gedateerd knipsel, teruggevonden in het 'Max Lewin archief' wordt het volgende gemeld: 'Radio Veronica heeft zijn zender het zwijgen opgelegd. Vanmiddag werden de uitzendingen hervat, nadat een klein vaartuig banden met gewijde muziek aan boord had gebracht.' Een mededeling dus op de 28ste november 1962 verschenen in een avondkrant.

Het Algemeen Handelsblad schreef op 29 november: 'Ook het 'piratenschip' Veronica heeft zijn normale programma's gisteren volledig doen vervallen. Nadat de zender in de ochtenduren had gezwegen, kon men 's middags naar gewijde muziek luisteren. Wij hoorden ondermeer enkele gezangen uit een hervormde liederenbundel ten gehore brengen door de alt Aafje Heynis en voorts verscheidene symfonieën en concerten van Ludwig van Beethoven. In navolging van de legale omroepen zal de commerciële zender de komende dagen zijn uitzendingen blijven aanpassen. Van de directie vernamen wij, dat in verband hiermede geen reclameboodschappen zullen worden uitgezonden.'